



## SAK 4: ÅRSMELDING 2013

### Tillitsvalgte. Styret har i 2013 vært:

			Valgeriode
Leder	Elin Myhre	Sørreisa HL	2013
Styremedlem/nestleder	Arnhild Lindholm	Balsfjord HL	2013 og 2014
Styremedlem/sekretær	Frode Bygdnes	Harstad HL	2012 og 2013
Styremedlem/kasserer	Eilif Nordseth	Bjarkøy HL	2013 og 2014
Styremedlem	Jonny Nutti	Spansdalen HL	2013
Varamedlem	Oddlaug Lakseide	Målselv HL	2013
Varamedlem	Robert Nygård	Kvæfjord HL	2013
Varamedlem	Per Hauglid	Salangen HL	2013
Valgkomite:	Vivian Jakobsen	Sørreisa HL	2012 og 2013
	Asbjørg Raanes	Harstad HL	2013 og 2014
	Helge Johnsen	Bardu HL	2012 og 2013
Revisor:	Gunnar Vangen	Balsfjord HL	2013
Vara:	Jarle Larsen	Ibestad HL	2013

Denne årsberetninga gjelder for 1.1.2013 og til årsmøtet 14. 3. 2014. Heretter vil årsberetninga følge årsmøteperioden.

### VIRKSOMHETEN I LAGET

#### Styret

Styret har hatt 7 styremøter. 19. 1. i Sørreisa, 9. 4. på Lapphaugen, 29.5. på Kramviggrygga, Sørreisa, 30. 8. i Tromsø etter Minnekurset på Statsarkivet, 31. 10. og 2.11. på Spansdalen grendehus/Fjellkysten gjestehus og 18.1.14 i Bjerkvik. Styret har hatt 4 møter med Spansdalen historielag og Grendehusforeninga; 19.4., 3.7., 31.10 og 2.11. Det har vært behandla 59 saknummer.

Troms Historielag har hatt et svært aktivt år der medlemmene har vært tilbydd årsmøte med fagekursjon i Nordreisa, minnekurs og et stort Kystsamisk seminar i Spansdalen grendehus med svært interessante forelesere. Årsplanen for 2013 fikk denne tilføyelsen: 30. august ble det gjennomført et minnekurs i innsamling av livsminne.

Fra årsplanen 2013 ble disse sakene utsatt: Bokprosjekt kalt «Våre formødre/Madderahka» og forprosjekt «Lønna sekretær i laget». Turen til Harstad og Bjarkøy ble utsatt pga av dårlig oppslutning.

#### Årsmøte 2013 9.-10. mars i Nordreisa

Lørdag 9. og søndag 10. Mars var vi samlet til Årsmøtet i Troms Historielag på Reisa fjord Hotell i Nordreisa. Totalt 16 delegater møtte fra følgende lag: Bjarkøy, Harstad, Sørreisa, Lenvik, Nordreisa og Nord-Troms samt styret.

Vi fikk en varm velkomst fra arrangørlagene Nordreisa og Nord-Troms samt fra ordføreren i Nordreisa, med informasjon om kommunen.

Saker av spesiell interesse som ble diskutert på årsmøtet: Boka «Vi hadde utedo og vedskjå» som ble en suksess. Ønske om turer i fylkeslaget. Styret hadde lagt fram to alternativer til henholdsvis korte og lange turer. Det ble vedtatt en tur til Harstad og Bjarkøy i 2013 og en tur til Arkhangelsk i Russland i 2014. Nå ble det ikke noe av turen til Harstad/Bjarkøy 2013 pga lav påmelding spesielt fra medlemmer av historielagene i Troms, slik at vi prøver på nytt i 2014. Det vil bety at turen til Arkhangelsk blir forskjøvet til 2015.

Vi hadde besøk av en representant fra Statsarkivet i Tromsø, og etter at vi hadde fått informasjon om hva Statsarkivet kan bidra med til oss historieinteresserte, ble det fremmet ønske om et besøk med omvisning på Statsarkivet, noe som er blitt gjennomført 30. September. Nytt bokprosjekt ble også diskutert med forslag til arbeidstitel: «Våre formødre».

Arrangørlagene hadde mye spennende å by på i ramma rundt Årsmøtet: Tur til Uløya med omvisning på Havnnes. Der var ikke værgudene til stede fra sin beste side, men vel framme ble vi tatt godt imot, og fikk en spennende reise i handelsstedets historie.

Under årsmøtemiddagen som selvfølgelig var meget god, fikk vi et kulturelt innslag med kvensk sang, musikk og noen historier, som ble spesielt godt mottatt av delegater som har kvensk blod i årene. I tillegg ble det markert at Troms historielag er 15 år, og i den anledning var Carl Johan Berntsen invitert som gjest, og vi fikk takket ham for hans utrettelige arbeid for Troms historielag. Inger Heimdal og Åse Kvitte Kristiansen som begge gikk ut av styret, ble også takket for innsatsen.

Etter at årsmøteforhandlingene var avsluttet ble vi invitert på et besøk på Kronebutikken, der vi fikk oppleve en ekte god og gammel dags butikk slik butikker var for noen tiår tilbake. Mange spennende varer (handarbeid og brukskunst) som var produsert i kommunen, kunne man handle før hjemreisen.

To resolusjoner ble vedtatt og utsendt: «Få folk til å fortelle» og «Krigsminner»

#### Landsmøtet Rosendal 31.5-2.6 og Ekstraordinært landsmøtet 28.11.

Landsmøtet til Landslaget for lokalhistorielagene (LLH) var lagt til Rosendal. Vår leder Elin Myhre representerte landsstyret og hadde derfor både stemme og forslagsrett. Troms historielag stilte med Arnhild Lindholm og Frode Bygdnes som lagets to delegater. Det sentrale temaet på landsmøtet, var styrking av organisasjonen. Det var laget en utredning som sammenlignet LLH med andre landsomfattende organisasjoner. Troms historielag ønsket en sterkere og mer aktiv landsledelse og foreslo derfor kontingent økning. Landsmøtet sluttet seg til forslaget. Landsstyret hadde foreslått både navneendring og endring av organisasjonsstrukturen. Dette oppnådde ikke kvalifisert flertall fordi det var forslag som gikk på vedtektene. Endringer av vedtektene krever 2/3-flertall.

Etter at representantene var kommet hjem, kom meldingen om at landsstyret ikke ville arbeide etter landsmøte sine vedtak og stilte sine plasser til disposisjon. De innkalte til ekstraordinært landsmøte på en torsdag 28. november i Oslo. Noen lokallag boikottet landsmøte, andre så seg ikke i stand til å stille. Fra Troms historielag, deltok Frode Bygdnes. Landsstyret klarte å få reist en omkamp om vedtakene fra Rosendal og tok opp igjen vervene sine selv om de ikke fikk gjennomslag på alle ankepunktene sine.

Det ekstraordinære landsmøte klarte heller ikke å samle seg om nytt navn. Landsstyret fikk redusert kontingenten og endret organisasjonsstruktur. Nå er det bare regionlagene som har delegatstatus på landsmøtet til LLH. Det aktualiserer spørsmålet med hva en region omfatter. I vår del av landet, bør vi hevde at region ikke er større enn fylke., helst deler av et fylke. Landsstyret sin manglende respekt for vedtak det ordinære landsmøte fattet, er nok det største problemet for å bygge opp en reell landsomfattende organisasjon som kan påvirke myndighetene og motta betydelig offentlig støtte til historiarbeid landet rundt.

### Minnekurs 30. aug i Tromsø

Kurset var satt i gang for å stimulere til innsamling av livsminner i Troms i forbindelse med aksjonen «Mange stemmer fra levde liv». Kurset var et samarbeid mellom Landslaget, Troms historielag og Statsarkivet Tromsø. Kurset ble holdt på Statsarkivet. I tillegg til minnekurset fikk deltakerne en meget god omvisning og informasjon om arkivet. Arkivar Harald Lindback fortalte og viste oss rundt i arkivene der svært interessant materiale fra hele Troms blir oppbevart. Forelesere på kurset var Aud Mikkelsen Tretvik, prosjektleder for aksjonen og Siv Randi Kolstad, daglig leder for aksjonen. Inger Heimdal, redaktør for boka «Vi hadde utedo og vedskjå» fortalte om minneoppgaven 1995 for Troms som resulterte i boka.

### Høstseminar 2013

**Kystsamisk seminar Rungu/Spansdalen grendehus**  
**«Kystsamisk i et forskningshistorisk perspektiv»**  
**Et samarbeid med Rungu/Spansdalen historielag og Rungu/Spansdalen grendeforening**



Styrene i Troms historielag og Spansdalen historielag

Seminarer ble åpna av varaordfører i Lavangen, **Svein Sæther**. Han hadde også en presentasjon av Lavangen kommune. Seminarer hadde en liten utstilling av samekofter fra regionen. Særskilt interesse knyttet seg til de gamle sjøsamiske koftene som var innlånt av en eier fra Salangen. **Elisabeth Nutti** fortalte om særtrekk ved koftene i Spansdalen og de sjøsamiske koftene fra Salangen. **Jonny Nutti**, nordsamisk språkkonsulent og styremedlem i historielaget foreleste om «*Noen språklige trekk ved sjøsamisk dialekt*», både generelle og særtrekk. Den sjøsamiske dialekten tilhører det nordsamiske språket, sammen med Finnmarksamisk og Tornesamisk. Den sjøsamiske dialekten snakkes i dag langs kysten av Kvænangen og nordover. Det er helst eldre folk som snakker sjøsamisk. I vårt område prates det mest tornesamisk. Sjøsamisk forsvinner pga den store bølgen av innlandssamer som kom til kysten ca 1800. Qvigstad snakker om «Finnagiella», dvs sjøsamisk som gjelder kystområdene for både Nordland, Troms og Finnmark. «*Gii lea sápmelaš*» innledet **Odd Mathis Hætta**, 1. amanuensis ved UiT Norges arktiske universitet Alta med, da han stilte spørsmål med hvem som kan kalle seg same. Skal det være kultur, politikk, identitet, etnisitet, slektskap, erverv eller geografisk tilhørighet som skal avgjøre om en er same. Hætta hevdet at kreolisering, som han definerte

som integrering, er å foretrekke fremfor assimilering. På slutten av dagen fikk vi en informasjon om pågående forskning på området. Spesielt ble forskningsprogrammet «*Creating the New North: Manifestations of central power in the North AD 500 -1800*» som er ledet fra Universitetet i Tromsø. Det var **Lars Ivar Hansen**, professor og **Dikka Storm**, konservator, begge UiT Norges arktiske universitet som kom med denne informasjonen. Til Festmiddagen om kvelden stilte Spansdalen Grendelag opp med **kongemeny**, dvs samme meny som kong Harald og dronning Sonja fikk da de gjestet Grendehuset 8.juni i 2011. Her var både svart og kvit klubb med potet og saltkjøtt. Maten smakte fortreffelig!



Øverst: Grendehusforening

Nederst: Foredragsholderne



Lørdagen startet med journalist **Ragnhild Enoksen** som fortalte om «*Sjøsamiske drakttradisjoner*», et forskningsprosjekt på 80-tallet der Gry Fors var prosjektleder. Vi fikk høre om funn av kofter. Det er få gamle kofter som er bevart. Det ikke tyskerne klarte å brenne på slutten av 2.verdenskrig, har mange sjøl klart. Dette skyldes både den aktive fornorskingspolitikken som har vært ført, men også samiske skikker kan ha ødelagt koftene. Når noen gikk bort, var det skikk og bruk å vaske ut etter de døde. Alt personlig ble gjerne brent og slik som kofta ble sett på som et personlig plagg. **Lars Ivar Hansen** foreleste om «*Samer og nordmenn i Sør-Troms fra tidlig middelalder til tidlig 1700-tall*». Vikingtidens høvdingen lot samene være i fred på innlandet. Inne i fjordene finner en Laberg, en form for omlasting og lokalt handelsted og marked for varebytte mellom vikingene og samene. I eldre skrifter kan en lese «*Historia Norvegiae*» fra slutten av 1100-tallet at landet her nord var delt i tre langstrakte soner; det var kystfiskerne, det var jordbruk og den innerste sonen som var full av skoger, der bodde samene. I Hålogaland bodde samene sammen med innbyggerne. Altså var det bare de kristne som ble regnet som innbyggere, men at samene også var helt ut mot kysten. Hansen gikk gjennom forskjellige funn for å kunne danne

seg et bilde av bosetting og levesett før i tiden, både arkeologiske, litterære og kirkelige funn.

Finneodel var godkjent frem til 1661 da den ble opphevet i Sør-Troms, litt senere i Nordland. Dermed ble det kanskje viktig å bære norske navn. Det er på denne tida antall norske bruk vokser kraftig og samiske bruk går tilsvarende tilbake. Årsaken kan være fortrenging, men kanskje mer sannsynlig at odelsamer nå fremstår som nordmenn.

**Dikka Storm** holdt den siste forelesninga om *Statsmakt, lokalkunnskap – en undersøkelse om misjon og grenser i Sør-Troms*. Her fikk vi innsyn i undersøkelsen om misjon og grenser i Sør-Troms. Hun viste til Thomas von Westen som misjonerte på 1700-tallet i Senjen- området. Han arbeidet spesielt opp mot den samiske befolkningen i distriktet. Etter ham fulgte Johan Lorentz Burchard som reiste til samene i Trondenes prestegjeld og noen turer til fastlandet. Ved konsolidering av statene i nord ble det gjennomført grenseundersøkelser i perioden 1742 til 1745 av Peter Schnitler. Lappecodicillen kom i 1751 etter disse undersøkelsene og ble en del av traktaten mellom kongerikene Danmark-Norge og Sverige og Finland på den skandinaviske halvøy.

Et 40-talls personer hadde møtt opp på lørdagen. Mange deltok i diskusjonen etter foredragene.

### **Organisasjonsbygging og profilering**

#### *a) Nettsida.*

Nettsida fungerer bra som historisk vindu fra Troms. Vi får en del henvendelser fra folk om hjelp til å finne slekt etc. På mange områder fungerer vi som servicekanal for folk både i og utenfor Troms.

#### *b) Kontakt med medlemslaga*

All informasjon fra styret ut til laga foregår digitalt. Derfor er det svært viktig at de lag som ikke har mailadresse, oppretter det eller oppgir kontaktpersoner som styret kan henvende seg digitalt til. Leder sender ut infobrev. I 2013 ble 2 infobrev sendt ut. Det er mottaker av infoen fra fylkeslaget, som har ansvar for å distribuere det ut til sine styremedlemmer og medlemmer i lokallaget.

#### *c) Profilering*

Møte mellom Troms Historielag og Kulturetaten, Troms fylkeskommune i 2012 har gitt resultater. Kystsamisk seminar ble gitt midler fra Troms fylkeskommune.

#### *d) Foredrag*

Leder holdt foredrag på Lokalhistorisk seminar i Karasjøk i mai.

#### *e) Innspill til kulturminister og departementet*

Troms historielag la fram forslag på tema Frivillig arbeid for kulturministeren som ble godt mottatt. Frode holdt et innlegg under møtet der det ble vist til historielagenes store økonomiske tap som konsekvens av Notabenkonkursen. Frode og Arnhild deltok på kulturministerens møter i Tromsø og på oppfordring fra kulturdepartementet, sendte Troms historielag innspill til styrking av det frivillige kulturarbeidet.

#### *f) Salgsarenaer av «utedoboka».*

Den ble solgt på flere messer: Sommermessa under Festsjellene i Harstad, Julemessa i Harstad og Kunst og håndverksmessa i Sørreisa.

### **Uttalelser, avisinnlegg**

Som nevnt hadde Troms historielag 2 uttalelser etter årsmøtet. I forbindelse med Notabenkonkursen hadde Troms historielag også en uttalelse i avisene.

### **Medlemskap og medlemslag pr. 31.12.2013.**

Troms historielag er medlem av og organisert under det landsomfattende Landslaget for Lokalhistorie. Troms historielags styreleder Elin Myhre ble på landsmøtet for LLH i mai 2011 valgt inn i landsstyret og representerer historielag i Nordland, Troms og Finnmark med funksjonstid til 2015.

Troms historielag hadde ved utgangen av året 15 medlemslag med i overkant av 1000 enkeltmedlemmer. Medlemslaga er Balsfjord hl, Bardu hl, Bjarkøy hl, Dyrøy

hl, Harstad hl, Ibestad hl, Kvæfjord hl, Lenvik hl, Målselv hl, Nord-Troms hl, Nordreisa hl, Salangen hl, Senja hl, Spansdalen hl og Sørreisa hl. Ingen lag har meldt seg ut eller inn i 2013.

5 historielag i Troms er medlem av LLH men ikke i fylkeslaget i Troms.

### **Sluttkommentar**

Troms Historielag har hatt et aktivt år og nye prosjekt venter. Troms Historielags har en viktig rolle i store prosjekter som den **Landsomfattende innsamling av livsminne 2012-2013 - "Mange stemmer frå levd liv"**. Vi håper at medlemslaga i Troms får inn mange minneoppgaver. Fristen er utsatt til ut 2014. I årsplanen for 2013 skulle det også arbeides med engasjement av lønna sekretær. Den saken har ligget på vent.

Det er svært viktig at Troms historielag holder kontakten med Troms fylkeskommune. De enkelte historielag sitter på unike lokalkunnskaper som Troms fylkeskommune er helt avhengig av når det gjelder større prosjekter. For at Troms historielag kan påta seg store nasjonale og regionale oppgaver, må Troms historielag styrkes med engasjert person mot godtgjørelse. Det må innværende år arbeides for å komme i gang med det prosjektet. Andre viktige oppgaver er medlemspleie som resulterer i bedring av samarbeidet mellom fylkeslaget og de enkelte historielag.

Sørreisa, januar 2014

Styret i Troms historielag